

Jaarverslag AW-MMK 2012

Door Dianne Alting/ Moniek Zuurbier, maart 2013

1. Communicatie

1.1 Opstellen en bijstellen communicatieplan

- Het communicatieplan dat is opgesteld door Adrienne Spijker, Communicatiemedewerker VGGM, is geactualiseerd en aangevuld met communicatieactiviteiten van de deelnemende partners. Conclusie is dat de deelnemende partners communicatie minder voortvarend hebben opgepakt dan verwacht.

1.2 Uitvoering communicatieplan

- Nieuwe naam van AW-MMK gekozen in voorjaar 2012. De **Academische Werkplaats Milieu en Gezondheid** is de nieuwe naam van onze Academische Werkplaats. De term 'Medische Milieukunde', die voorheen in onze naam terugkwam, is in de GGD wereld grotendeels vervangen door 'Milieu en Gezondheid'. Dat is een heldere omschrijving van ons werkveld, vandaar dat ook de Academische Werkplaats voortaan deze term hanteert.

De website is echter nog steeds te vinden op www.academischewerkplaatsmmk.nl.

- Nieuwe folder in voorjaar 2012. In de nieuwe folder staat omschreven wat de Academische Werkplaats Milieu en Gezondheid doet, met welk doel, wie er aan meewerken en wat nieuwe partners van GGD'en en gemeenten eraan hebben. De folder staat op de [website](#).

- De website voor AW-MMK is in 2012 continu bijgehouden en aangepast bij actuele ontwikkelingen.

- Nog niet alle deelnemende organisaties hebben op de eigen website een link geplaatst naar de website van de AW-MMK.

- Er zijn vier nieuwsbrieven verstuurd, in maart, juni, september en december 2012, die goed zijn ontvangen

1.3 Overige activiteiten

- De bestaande LinkedIn-groep Milieu en Gezondheid wordt actief gebruikt door onder andere AW-MMK. Inmiddels zijn er 85 leden. De groep wordt gebruikt voor aankondigingen, publicaties en het melden van overige actualiteiten op het gebied van Milieu en Gezondheid.

- Er zijn verschillende berichten in de media geweest. Bijvoorbeeld het Onderzoek naar Hitte in de Stad, het project 'Bijdrage binnenscheepvaart en dieseltreinen aan roet en ultrafijn stof' en het project: 'Een gezondheidsrelevante indicator voor verkeersgerelateerde luchtverontreiniging in de praktijk: een pilot-onderzoek in de provincie Zuid-Holland'. Er is zowel landelijk, regionaal en wetenschappelijk gepubliceerd.

-Op de Infomil Schakeldag is door MMK medewerkers van GGD'en een stand bemand waarin gemeentebesturen onder andere over AW-MMK zijn geïnformeerd.

-18 juni is het symposium van de Academische Werkplaats Milieu en Gezondheid, met als titel: 'Beleid onderbouwen: Logisch toch?' georganiseerd. Het symposium begon met twee interessante introductions over de samenwerking tussen beleid, onderzoek en praktijk van Maria Jansen van de Academische Werkplaats Limburg en Joyce de Goede van GGD West-Brabant. Daarna werd de totstandkoming van een aantal onderzoeken van de Academische Werkplaats Milieu en Gezondheid toegelicht vanuit het perspectief van zowel GGD als gemeente. De voorbeelden waren inspirerend voor de andere aanwezigen. De dag werd afgesloten met een paneldiscussie over de positieve effecten van samenwerking tussen gemeenten en GGD'en op het gebied van milieu en gezondheidsonderzoek.

- De AW-MMK is net als de andere AWPG's opgenomen in de bladen: Mediator en Academische Werkplaatsen Publieke Gezondheid in kaart gebracht, van ZonMw. Deze zijn verspreid onder relevante partijen.

- Actieve rol in het AWPG congres van ZonMW in november. De AW-MMK heeft actief deelgenomen aan de zogenaamde 'speeddates'. Deze hadden als doel het stimuleren van het indienen van projectaanvragen.
- ZonMw heeft een filmpje ontwikkeld over de AWPG's met als doel bekendheid tegen aan de doelstellingen en werkwijze van de AWPG's. De AW-MMK is een van de topics.

2. Overleg

2.1 Coördinatieteam

Het coördinatieteam heeft enkele malen overlegd tussen de projectteam vergaderingen door, meestal in Utrecht of Arnhem, anders telefonisch.

2.2 Projectteam

Het projectteam is vijf keer bij elkaar gekomen in 2012, in januari, april, juni, september en december. Tijdens deze overleggen is besproken: Ontwikkeling grote onderzoeksprojecten. De voortgang van de kortlopende projecten. Call kortlopende projecten. Terugkoppeling coördinatorenoverleg, Raad van Advies, Bestuur. Voortgang rondom communicatieplan. Organisatie symposium. Subsidiemogelijkheden ZonMw.

Tussentijds houden het coördinatieteam en het projectteam elkaar op de hoogte van nieuwe ontwikkelingen via de email.

2.3 Overig

Drie maal per jaar organiseert ZonMW een coördinatorenoverleg van alle Academische werkplaatsen in de Publieke Gezondheid, zie 8.

De Programmamanager vertegenwoordigt AW-MMK in het Programmacollege Gezondheid en Milieu van GGD Nederland, waarin landelijk gesproken wordt over de koers van Medische Milieukunde.

De programmamanager heeft de AW vertegenwoordigd tijdens het AWPG congres van ZonMW in november 2012.

3. Bestuur/Raad van Advies

3.1 Twee vergaderingen Bestuur per jaar, voorbespreking met Voorzitter (Ype Schat)

Er zijn twee Bestuursvergaderingen geweest in 2012, in april en oktober. Beide vergaderingen zijn voorgesproken met de voorzitter. In de vergaderingen is besproken: financiën, borging en verankering van AW-MMK, rol bestuur daarin, communicatieplan, kortlopende projecten. Van de vergaderingen zijn notulen gemaakt.

3.2 Twee vergaderingen Raad van Advies per jaar, voorbespreking met Voorzitter (Mario Bakker)

Er zijn in 2012 twee vergaderingen van de Raad van Advies geweest, in maart en in september 2012. In de vergaderingen is besproken: Kortlopende projecten beoordelen, Jaarplan, jaarverslag, communicatieplan, nieuwe calls/ subsidiemogelijkheden, inhoudelijke signalering uit het veld, inzet netwerk RvA voor AW-MMK, toekomstvisie AW-MMK. .

4. Kortlopende projecten

4.1 Twee keer per jaar projectcall uitzetten

In 2012 hebben twee projectcalls plaatsgevonden. De oproep is via de nieuwsbrief, linkedin en via de overlegstructuren kenbaar gemaakt, met daarin een verwijzing naar de website waarop de procedure is toegelicht. Er zijn in het voorjaar 2 projecten ingediend waarvan er 1 is gehonoreerd. In het najaar zijn vier projecten ingediend waarvan er 2 zijn gehonoreerd.

4.2 Projecten beoordelen door RvA en Bestuur

De Raad van Advies heeft de projecten inhoudelijk beoordeeld en advies uitgebracht aan het Bestuur. Het Bestuur heeft in totaal drie van de 6 ingediende projecten gehonoreerd.

4.3 Projecten gehonoreerd in 2012

- Toetsingskader Intensieve Veehouderij ingediend door GGD Bureau VMG, het gehonoreerde bedrag is: € 15.000
- Evaluatie van de werking in de praktijk van het 'Convenant Geluidsbeleid Muzieklocaties, ingediend door GGD Groningen, het gehonoreerde bedrag is: € 15.455
- Instrument voor beoordeling gebruikswaarde gemeentelijke groene/speelplekken, ingediend door GGD Amsterdam, het gehonoreerde bedrag is: € 21.058

5. Grote onderzoeksprojecten

Op de projectteamoverleggen wordt de stand van zaken van de grote onderzoeksprojecten teruggekoppeld.

Onderzoeksproject FRESH: De data-analyse en rapportage van dit rapport lopen nog. Onderzoeksprojecten tweede fase: In 2011 zijn de drie grote onderzoeksprojecten uit de tweede fase gestart: het geurproject, het hitteproject en ROAM. Zie bijlage voor overzicht van de projecten. Bij alle projecten zijn begeleidingsgroepen/stuurgroepen opgericht, waarin gemeenten/provincies en het RIVM ook plaats hebben genomen zoals afgesproken. Voor de projectmedewerkers zijn nulaanstellingen geregeld. Het aantal nulaanstellingen is toegenomen ten opzichte van de 1e fase. De projecten worden alle toegelicht in nieuwsbrieven, op de vakgroep en op de website.

Details van de voortgang van de projecten staan in notulen/verslagen van de afzonderlijke projecten.

6. Extra subsidierondes ZonMw

Er zijn verschillende grote en kortlopende projecten gefinancierd met extra financiering van ZonMw

Laag Frequent Geluid

GGD Fryslân gaat het komende jaar onderzoek doen naar de gemeentelijke aanpak van laag frequent geluid. Doel van het project is de ontwikkeling en implementatie van een gemeentelijke aanpak voor laagfrequent geluid. Hierbij vindt afstemming plaats tussen de sectoren milieu/toezicht, ruimtelijke ordening en volksgezondheid/welzijn. Projectleider is Gea de Meer van GGD Fryslân Het project maakt deel uit van de Academische Werkplaats Milieu en Gezondheid. ZonMw financiert dit project vanuit een extra subsidiebudget.

Project maatschappelijke onrust bij branden

Bij de recente brand van Chemie-Pack bij Moerdijk was de maatschappelijke onrust groot. De gezondheidsrisico's waren echter niet anders dan van een 'normale' grote brand, bijvoorbeeld een natuurbrand. In de huidige studie onderzoekt GGD Groningen in samenwerking met de Vrije Universiteit (VU-EMGO+) of en hoe de risicoperceptie van verschillende typen branden verschilt bij de algemene bevolking. Verder wordt in een media-analyse onderzocht

hoe erover verschillende typen branden gerapporteerd wordt en welke verschillen er zijn met betrekking tot aan de ene kant "chemiebranden" en andere de andere kant "overige branden". De resultaten zijn bruikbaar ter verbetering van de risicocommunicatie voorafgaande aan een incident en de crisiscommunicatie tijdens en direct volgend op een incident. Dit project wordt gefinancierd door ZonMW vanuit de Call Crisisbeheersing.

Kortlopend project: Luchtverontreiniging dieseltreinen en binnenscheepvaart

Roet en ultrafijn stof zijn gezondheidskundig gezien belangrijke componenten van luchtverontreiniging. De uitstoot van wegverkeer is de laatste jaren in kaart gebracht, andere lokale bronnen nog niet. Dit onderzoek spits zich toe op de bijdragen van dieseltreinen en binnenscheepvaart. Metingen vinden plaats in Utrecht, Nieuwegein en Nijmegen bij drukke scheepvaartroutes langs woonwijken. In Arnhem en Zutphen bij dieseltreinroutes langs woonwijken. Het doel is de bijdrage van vrachtscheepvaart en dieseltreinen op lokale concentraties ultrafijn stof en roet in de leefomgeving zichtbaar te maken. Het onderzoek wordt uitgevoerd door GGD Gelderland-Midden, GGD Gelre-IJssel, GGD Nijmegen, GG&GD Utrecht en GGD Midden-Nederland. Het project wordt begeleid door IRAS, RIVM en GGD Amsterdam.

Kortlopend project: Luchtverontreiniging en gezondheidsmonitor

Door de gegevens van het Utrechtse Luchtkwaliteitsmeetnet (50 meetpunten stikstofdioxide) te gebruiken, wordt een Land Use Regression model gemaakt om de concentraties luchtverontreiniging in de stad Utrecht te bepalen. De uitkomsten van het te ontwikkelen model worden gekoppeld aan de gezondheidsgegevens die zijn verkregen door de gemeentelijke gezondheidspeiling. Hierdoor kan de samenhang tussen gegevens uit de gezondheidspeiling, bijvoorbeeld prevalentie van diabetes, en luchtverontreiniging (NO₂). Daarnaast wordt ook inzichtelijk gemaakt of sprake is van 'stapeling' van risicofactoren (bijvoorbeeld: lage sociaaleconomische status in combinatie met hoge NO₂). Dit project wordt uitgevoerd door GG&GD Utrecht, in samenwerking met IRAS, en GGD Amsterdam. 3 men (GIS).

7. Voucher traject ZonMW december 2012

In december 2012 heeft ZonMW een 'voucher-traject' uitgezet. GGD-en en gemeenten konden op 1 april een projectvoorstel beschrijven en indienen bij ZonMW. De AW-MMK is betrokken bij drie gehonoreerde voucher-trajecten:

- Aanpassing verspreidingsmodel voor berekenen geur en fijnstof door emissies van veehouderijen, ingediend door, gemeente St. Michelsgestel, het gehonoreerde bedrag is € 10.000
- Hitte-overlast in zorginstellingen, ingediend door VGGM en de gemeente Arnhem, het gehonoreerde bedrag is € 10.000
- Groen en Fris, ingediend door Gemeente Olst-Wijhe en GGD IJsselland, het gehonoreerde bedrag is € 10.000

8. Onderwijs

- Tijdens de RIVM-GGD ontmoetingsdag heeft AW-MMK een workshop gegeven over literatuuronderzoek.
- In de nieuwsbrieven is gewezen op relevante bijscholingsmogelijkheden, waaronder de Masterclasses Public Health in Practice, die georganiseerd zijn door enkele Academische Werkplaatsen Publieke Gezondheid.

9. Contacten ZonMW en andere AWPGs

ZonMW organiseert jaarlijks drie tot vier coördinatorenoverleggen. Moniek (Dianne) en/of Peter zijn aanwezig geweest op alle overleggen in 2012. Daarnaast is er contact geweest met ZonMW over de mediator met aandacht voor de AWPG's, het filmpje over de AWPG's etc.

AW-MMK onderhoudt daarnaast extra contacten met de AWPG's in de regio's van de zes GGD'en van AW-MMK: Rotterdam (AW Cephir), Amsterdam (AMC/GGD Amsterdam), Zuid-Limburg (AW Limburg), Apeldoorn (AW AGORA) en Nijmegen (AW Amphi). Er wordt besproken hoe bijvoorbeeld op onderwijsgebied samengewerkt kan worden tussen de verschillende werkplaatsen.

10. Administratie & Financiën

Over de financiën van de infrastructuur van de tweede fase van AW-MMK zijn regelmatig overleggen tussen de programmamanager en de afdeling financiën van VGGM.

Overzicht AW MMK projecten

Projecten gestart in 2013	Thema	Onderzoeksorganisatie	Andere betrokken organisaties	Duur project (in maanden)
<p>Gezond en Fris</p> <p>Gefinancierd vanuit voucher traject</p>	<p>Gemeente Olst-Wijhe wil inzicht in de effectiviteit van de nieuwe werkwijze die GGD IJsselland vorig jaar heeft ingezet voor de technische hygiënezorg en medisch milieukundige zorg voor basisscholen. De GGD heeft namelijk een aanpak ontwikkeld, waarbij ze de adviestaken ten aanzien van de risico's op verspreiding van micro-organismen, de technische hygiënezorg en medisch milieukundige zorg op basisscholen combineert. Deze nieuwe methode heet Gezond en Fris. Onderzocht wordt welke methode gebruikt kan worden om de effectiviteit van Gezond en Fris, een nieuwe werkwijze om hygiëne en ventilatie op scholen te bevorderen, te evalueren.</p> <p>Contactpersoon: Marja de Jong, GGD IJsselland, m.de.jong@ggdijsselland.nl</p>	GGD IJsselland	Gemeente Olst Wijhe	Start voor 15 februari 2013
<p>Hitte-overlast in zorginstellingen</p> <p>Gefinancierd vanuit voucher traject</p>	<p>Bewoners van zorginstellingen ervaren de binnentemperatuur vaak als te warm, met name in de zomer. Ook personeel van zorginstellingen is bekend met deze klachten van bewoners. Eerder onderzoek heeft aangetoond dat gedurende warme periodes ouderen een vergrote kans hebben op het ontwikkelen van hitte-gerelateerde gezondheidseffecten en met name op overlijden. Dit onderzoek is erop gericht inzicht te krijgen in de temperatuur in verschillende ruimtes waar mensen in een zorginstelling verblijven. Het onderzoek wordt door de gemeente Arnhem en GGD Gelderland-Midden uitgevoerd in de zomer van 2013.</p> <p>Contactpersoon: Joris van Loenhout, VGGM, Joris.van.loenhout@vggm.nl</p>	VGGM	Gemeente Arnhem	Start in juni 2013, duur project: 3 maanden
<p>Aanpassing verspreidingsmodel voor berekenen geur en fijnstof door emissies van veehouderijen.</p> <p>Gefinancierd vanuit voucher traject</p>	<p>Burgers van de gemeenten Sint-Michielsgestel, Oirschot en Deurne en mogelijk ook van andere gemeenten hebben veel last van geurhinder veroorzaakt door veehouderijen in de buurt van hun woning. Daarnaast komen er bij deze veehouderijen ook ruime hoeveelheden fijn stof vrij, wat schadelijk is voor de volksgezondheid. De burgers hebben hierover veelvuldig geklaagd bij hun gemeente. De gemeenten willen de klachten van hun burgers graag oplossen. Het probleem is echter dat de veehouderijen in veel gevallen voldoen aan de wettelijk gestelde eisen op het gebied van geur en fijn stof. Gemeenten gebruiken wettelijk voorgeschreven verspreidingsmodellen om te bepalen of de emissie van geur en fijn stof acceptabel is voor de omgeving van de veehouderijen¹. Doel van het onderzoek is aanpassing cq. uitbreiding van het standaard verspreidingsmodel voor het berekenen van geur en fijn stof concentraties in de omgeving door emissies van veehouderijen.</p>	Bureau GMV	Gemeente St. Michielsgestel, Oirschot en Deurne, KEMA, WUR, provincie Noord Brabant, RIVM/infomill	Start voor 15 februari 2013

¹ Het gaat hierbij om V-stacks voor geur en ISL3a voor fijn stof (beide ontwikkeld door KEMA).

	Contactpersoon: Daisy Boers, Bureau GMV, d.boers@ggd-bureaugmv.nl			
<p>Evaluatie van de werking in de praktijk van het 'Convenant Geluidsbeleid Muzieklocaties</p> <p>Gefinancierd uit projectenbudget AW-MMK</p>	<p>In Nederland is een convenant gesloten tussen de Nationale Hoorstichting en de organisatoren van de festivals e.d., verenigd in de Vereniging Nederlandse Poppodia en Festivals en de Vereniging van Evenementenmakers (bijlage). Het doel van het convenant is de vermindering van (te) hard geluid. Het geluidsniveau zal op vrijwillige basis beperkt worden tot 103 dB(A). Dit is een compromis. 103 dB(A) geeft bij een aantal mensen al na enkele minuten gehoorschade en per week mag deze grens niet meer dan 10 minuten overschreden worden. Daarnaast wordt gedurende de gehele muziekactiviteit het geluidsniveau gemeten en er is betaalbare en goede gehoorbescherming voor de bezoekers aanwezig. Bij geluidsniveaus boven 96dB(A) wordt adequate voorlichting aan de bezoekers gegeven. Dit convenant zal in ieder geval van kracht zijn tot en met 1 mei 2013. Een half jaar voor het verstrijken van deze termijn - eind november 2012 - komen de deelnemende partijen bijeen voor een evaluatie van het convenant en beslissen zij over de voortzetting ervan, al dan niet onder gewijzigde voorwaarden.</p> <p>In dit project zal onderzocht worden in hoeverre de doelstellingen van het convenant in de diverse uitgaanscentra gehaald is.</p> <p>Contactpersoon: Wim Niessen, GGD Groningen, wim.niessen@hvd.groningen.nl</p>	GGD Groningen	GGD Groningen Milieudienst gemeente Groningen Nationale Hoorstichting, UMCG, Afd. Keel-, Neus- en Oorheelkunde, Universitair Audiologisch Centrum.	Drie maanden, van 1 januari 2013 tot 1 juli 2013
<p>Instrument voor beoordeling gebruikswaarde gemeentelijke groene/speelplekken</p> <p>Gefinancierd uit projectenbudget AW-MMK</p>	<p>Het is noodzakelijk dat er een mogelijkheid komt om te beoordelen of een leefomgeving inderdaad gezond is. Enerzijds kan dit worden vastgesteld doordat een gezonde leefomgeving aan bepaalde fysieke kenmerken moet voldoen. Dit geeft echter alleen de potentie van (plekken in) die omgeving. Of deze ook gerealiseerd wordt, wordt mede bepaald door de bevolkingssamenstelling en sociale en culturele factoren. Daarnaast kunnen al deze (ook fysieke) factoren in de loop van de tijd veranderen. In dit project willen we een instrument ontwikkelen en testen om zowel de potentie van een plek vast te stellen alsook het daadwerkelijke gebruik ervan. Een gemeente kan daarmee een gezonde leefomgeving ontwikkelen, maar ook controleren of het gezonde karakter behouden blijft doordat er daadwerkelijk en op de bedoelde manier gebruik van wordt gemaakt. In dit project wordt de aandacht gericht op een deel van de openbare ruimte, namelijk op groene of speelplekken in de woonomgeving.</p> <p>Contactpersoon: Frits van den Berg, GGD Amsterdam, fvdberg@ggd.amsterdam.nl</p>	GGD Amsterdam	Gemeenten Amsterdam, Eindhoven, Rotterdam en Zwolle met hun GGD-en, Hogeschool Windesheim (samenwerking Zwolle), landelijke GGD-werkgroep Groen & Gezondheid	Start voor 1 maart 2013, 8 maanden

Projecten gestart in 2012	Thema	Onderzoeksorganisatie	Andere betrokken organisaties	Duur project (in maanden)
Toetsingskader Intensieve Veehouderij Gefinancierd uit projectenbudget AW-MMK	<p>De invloed van intensieve veehouderij op de gezondheid van omwonenden wordt onvoldoende beschermd door de huidige milieuwetgeving. Bij gemeenten is behoefte aan een toetsingskader hoe ze gezondheidsaspecten kunnen meewegen bij besluitvorming over individuele intensieve veehouderijbedrijven. Dit project heeft tot doel een checklist voor volksgezondheidsrisico's van intensieve veehouderij te ontwikkelen, aanvullend op de wettelijke toets aan milieuvergunningen en aanvullend op het beoordelingskader van de gezondheidsraad. Het resultaat is een checklist die in 5 praktijkcasussen gecheckt is. Het toetsingskader, de wetenschappelijke onderbouwing en de resultaten van de casestudies worden beschreven in een rapport met als doelgroep gemeenten en GGD-medewerkers.</p> <p>Contactpersoon Renske Nijdam, GGD-Bureau GMV, r.nijdam@ggd-bureaugmv.nl</p>	GGD-Bureau VMG	Kempengemeenten, Provincie Noord Brabant	5 maanden start voor 1 oktober 2012
Gemeentelijke aanpak van laagfrequent geluid Gefinancierd uit extra call ZonMW	<p>Niet iedereen hoort laag frequent geluid (<150 Hz). Toch kan de lage bromtoon leiden tot ernstige hinder en aantasting van de beleefde leefomgeving. Veel gemeenten vragen zich af hoe je het probleem van laag frequent geluid kunt aanpakken. Samen met de sectoren milieu/toezicht, ruimtelijke ordening en volksgezondheid/welzijn wordt onderzoek gedaan dat uiteindelijk leidt tot een plan van aanpak. Een klankbord groep adviseert over het plan van aanpak en de implementatie.</p> <p>Contactpersoon: Gea de Meer, GGD Fryslân, g.demeer@ggdfryslan.nl</p>	GGD Fryslân	Gemeente Leeuwarden, Milieuadviesdienst Noord Fryslân, Universiteit Utrecht, TNO, GGD Amsterdam,	12 mnd juni 2012-juni 2013
Luchtverontreiniging Dieseltreinen en Binnenscheepvaart Gefinancierd uit extra call ZonMW	<p>Roet en ultrafijn stof zijn gezondheidkundig gezien belangrijke componenten van luchtverontreiniging. De uitstoot van wegverkeer is de laatste jaren in kaart gebracht, andere lokale bronnen nog niet. Dit onderzoek spits zich toe op de bijdragen van dieseltreinen en binnenscheepvaart. Metingen vinden plaats in Utrecht, Nieuwegein en Nijmegen bij drukke scheepvaartroutes langs woonwijken. In Arnhem en Zutphen bij dieseltreinroutes langs woonwijken. Het doel is de bijdrage van vrachtscheepvaart en dieseltreinen op lokale concentraties ultrafijn stof en roet in de leefomgeving zichtbaar te maken.</p> <p>Contactpersoon: Moniek Zuurbier, GGD Gelderland-Midden, moniek.zuurbier@vggm.nl</p>	GGD'en van Gelderland-Midden, Gelre-IJssel, Regio Nijmegen, Utrecht en Midden-Nederland	IRAS, RIVM en GGD Amsterdam, gemeenten Nijmegen, Arnhem, Zutphen, Nieuwegein en Utrecht, provincie Gelderland en provincie Utrecht	6 mnd april 2012-nov 2012
Luchtverontreiniging	Door de gegevens van het Utrechtse Luchtqualiteitsmeetnet (50 meetpunten stik-	GG&GD	IRAS, GGD Amster-	6 mnd

<p>en Gezondheid in de stad Utrecht</p> <p>Gefinancierd uit extra call ZonMW</p>	<p>stofdioxide) te gebruiken, wordt een Land Use Regression model gemaakt om de concentraties luchtverontreiniging in de stad Utrecht te bepalen. De uitkomsten van het te ontwikkelen model worden gekoppeld aan de gezondheidsgegevens die zijn verkregen door de gemeentelijke gezondheidspeiling. Hierdoor kan de samenhang tussen gegevens uit de gezondheidspeiling, bijvoorbeeld prevalentie van diabetes, en luchtverontreiniging (NO₂). Daarnaast wordt ook inzichtelijk gemaakt of sprake is van 'stapeling' van risicofactoren (bijvoorbeeld: lage sociaaleconomische status in combinatie met hoge NO₂).</p> <p>Contactpersoon: Wim Oova, GG&GD Utrecht, w.oova@utrecht.</p>	<p>Utrecht</p>	<p>dam</p>	<p>mei 2012- dec 2012</p>
<p>Registratie gezondheidsklachten Eikenprocessierups bij huisartsen-praktijken</p> <p>Gefinancierd uit projectenbudget AW-MMK</p>	<p>De deelnemende huisartsen aan het onderzoek vermelden het aantal mensen die bij hun komen met gezondheidsklachten door contact met de brandharen van de eikenprocessierups in de huisartsenregistratie van het NIVEL. Hierdoor ontstaat een landelijke dataverzameling van aan de rups gerelateerde klachten. In drie jaar tijd moet inzicht ontstaan in de incidentie en trends van de bij de huisarts gemelde klachten. De resultaten van het onderzoek kunnen gemeenten gebruiken in hun keuzes rondom de beheersing en bestrijding van de eikenprocessierups. De eerste resultaten van de registratie van 2012 zijn begin 2013 beschikbaar.</p> <p>Contactpersoon: Jaap de Wolf, GGD IJsselland, j.de.wolf@ggdijselland.nl</p>	<p>GGD Twente en GGD IJsselland</p>	<p>NIVEL, IRAS, de gemeenten Almelo, Enschede en Deventer en mogelijk nog enkele Overijsselse gemeenten.</p>	<p>36 mnd 2012-2014</p>
<p>Roetindicator: wat is de bestuurlijke bruikbaarheid?</p> <p>Gefinancierd uit projectenbudget AW-MMK</p>	<p>Plekken met een hoge blootstelling aan roet (of elementair koolstof) worden in kaart gebracht voor Noord- en Zuid-Holland. Deze informatie wordt voorgelegd aan lokale bestuurders en beleidsmakers die hierover worden geïnterviewd. De hypothese van het project is dat de nieuwe roetindicator bestuurders helpt bij het maken van keuzes voor maatregelen om de luchtkwaliteit te verbeteren en/of het beoordelen van ruimtelijke plannen. Het doel is dan ook de toepasbaarheid van een roetindicator voor bestuurders en beleidsmedewerkers en de invloed van de indicator op de gestelde ambities in lokaal luchtkwaliteitsbeleid.</p> <p>Contactpersoon: Ingrid Walda, GGD Rotterdam-Rijnmond, ic.walda@rotterdam.nl</p>	<p>GGD Rotterdam-Rijnmond</p>	<p>DCMR Milieudienst Rijnmond, Ministerie van Infrastructuur en Milieu, Erasmus Universiteit Rotterdam (Bestuurskunde), GGD Amsterdam en Programmabureau Luchtkwaliteit Amsterdam</p>	<p>6 mnd april 2012- nov 2012</p>

Projecten gestart 2011 (gefinancierd uit programma ZonMW)	Thema	Onderzoeksorganisatie	Andere betrokken organisaties	Duur project (in maanden)
ROAM: Ruimtelijk Onderzoek voor betere Advisering op het gebied van Milieu en gezondheid	<p>Ingezoomd wordt op de relatie tussen de nabije leefomgeving en gezondheid en dan met name geluid, luchtkwaliteit en groen. Gekeken wordt naar bestaande situaties, maar ook naar de invloed van ruimtelijke interventies die de leefomgeving beogen te verbeteren. In de studie wordt gekeken naar gebruik en beleving van de woonomgeving, ervaren gezondheid en welzijn, het voorkomen van bepaalde symptomen of klachten en huisartsenbezoek.</p> <p>Contactpersoon: Jennie Odink, GGD Rotterdam-Rijnmond, j.odink@rotterdam.nl en Marieke Dijkema, GGD Amsterdam, mdijkema@ggd.amsterdam.nl</p>	GGD Amsterdam en GGD Rotterdam-Rijnmond	IRAS, NIVEL, Erasmus Universiteit, DCMR Milieudienst Rijnmond	48 mnd
Hitte in de stad	<p>Sterftcijfers hangen sterk samen met hoge temperaturen, ook in normale zomers. Klimaatverandering kan het probleem versterken. Het doel van het project is om te onderzoeken wat de invloed van temperatuur is op het binnenklimaat van stedelijke karakteristieken, de eigenschappen van de gebouwen en het bewonersgedrag hebben. Ook wordt onderzocht hoe m.n. een oudere bewoner het binnenklimaat in een hitte-eiland ervaart. De uitkomsten moeten inzicht geven in stedenbouwkundige en bouwkundige factoren die effectief aan te pakken zijn om de blootstelling aan hitte te verminderen.</p> <p>Contactpersoon: Joris van Loenhout, GGD Gelderland-Midden, joris.van.loenhout@vggm.nl en Amanda Le Grand, GGD Groningen, amanda.legrand@hvd.groningen.nl</p>	GGD Gelderland-Midden en GGD Groningen	IRAS	36 mnd
Geurhinder door intensieve veehouderij	<p>De wettelijke normen voor stankhinder van de intensieve veehouderij zijn gebaseerd op één onderzoek van tien jaar geleden. De wetenschappelijke onderbouwing van deze wetgeving is dan ook beperkt. Dit onderzoek richt zich op het nauwkeuriger bepalen van de relatie tussen geurbelasting en hinder bij omwonenden van intensieve veehouderijen. De mate van hinder zal worden gemeten met enquêtes, de geurbelasting zal modelmatig bestudeerd worden.</p> <p>Contactpersoon: Daisy Boers, Bureau Gezondheid, Milieu en Veiligheid, GGD'en Brabant en Zeeland, d.boers@ggd-bureaugmv.nl</p>	Bureau GMV (GGD'en Brabant/Zee land)	IRAS, Afdeling Milieukunde Radboud Universiteit Nijmegen,	36 mnd

2009

Projecten gestart 2009 (gefinancierd uit programma ZonMW)	Thema	Onderzoeksorganisatie	Andere betrokkenen organisaties	Duur project (in maanden)
FRESH - Hoeveel ventilatie is er nodig in klaslokalen om een optimale omgeving te creëren?	<p>Kinderen brengen een groot deel van de dag in school door. De luchtkwaliteit in scholen is echter vaak niet optimaal. Hierdoor kunnen leerlingen en leerkrachten last krijgen van gezondheidsklachten, zoals luchtwegklachten. Met name personen die allergisch zijn, kunnen extra gevoelig reageren. Te weinig frisse lucht heeft ook invloed op concentratie en aandacht. Dit kan weer van invloed zijn op leerprestaties van de leerlingen. In een muffe omgeving is het voor kinderen moeilijker hun aandacht bij de les te houden, dan in een klaslokaal met frisse lucht.</p> <p>FRESH onderzoekt:</p> <ul style="list-style-type: none">• Wat de effecten van veel ventilatie in klaslokalen zijn op de luchtweggezondheid van kinderen.• Wat de effecten van veel ventilatie van het klaslokaal zijn op de leerprestaties van kinderen.• Of er verschillen te vinden zijn tussen veel ventilatie en heel veel ventilatie. <p>Om dit te onderzoeken wordt er twee jaar lang geventileerd in groep zeven van basisscholen in de regio's Groningen en Zwolle. Dit gebeurt in de schooljaren 2010 - 2011 en 2011 - 2012. Er wordt een systeem voor mechanische ventilatie geïnstalleerd in de klas. Hiermee kan de ventilatie van de klas heel nauwkeurig worden geregeld.</p> <p>Contactpersoon: Jeannette Rosbach, GGD Groningen, j.rosbach@hvd.groningen.nl</p>	GGD Groningen Universiteit Utrecht	GGD Groningen, GGD IJsselland, Cito	48 mnd

Afgeronde projecten eerste fase (2006-2011):

Projecten gestart 2006 (gefinancierd uit programma ZonMW)	Thema	Onderzoeksorganisatie	Andere betrokken organisaties	Duur project (in maanden)	Bruikbaarheid voor beleid	Bruikbaarheid voor praktijk
<p>Traffic related air pollution and health. Part A: Different ways of traffic participation and influences on exposures and respiratory system</p> <p>(Acroniem: TRAVEL)</p> <p>Contactpersoon: Moniek Zuurbier:</p> <p>Moniek.zuurbier@vggm.nl</p>	Blootstelling luchtverontreiniging in het verkeer en gezondheidseffecten	GGD Gelderland-Midden en IRAS, UU	Cofinanciering VROM. Gemeente Arnhem, Provincie Gelderland, en TNO betrokken bij onderzoek.	53 maanden Promotie Moniek Zuurbier op 5 april 2011	Onderzoek geeft concrete beleidsaanbevelingen hoe blootstelling aan luchtverontreiniging in het verkeer kan worden verlaagd.	<p>Handvatten voor verkeer-, milieu- en RO afdelingen hoe ze blootstelling kunnen verlagen (locaties nieuwe fietsroutes, verkeersdoorstroming, aanbesteding openbaar vervoer).</p> <p>GGD-en kunnen dit opnemen in hun advies naar gemeenten. Daarnaast kunnen GGD-en de resultaten ook gebruiken in advies naar burgers: wat kunnen mensen zelf doen om blootstelling aan luchtverontreiniging in het verkeer te verlagen (andere routes, andere tijdstippen, ander vervoersmiddel).</p>
<p>Traffic related air pollution and health. Part B: Traffic density and related attributable morbidity in the Netherlands (Noord-Holland and Flevoland)</p> <p>(Acroniem: TRAPAM)</p> <p>Contactpersoon: Marieke Dijkema</p> <p>mdijkema@ggd.amsterdam.nl</p>	Gezondheidseffecten verkeersgerelateerde luchtvervuiling (langdurig)	GGD Amsterdam en IRAS, UU	GGD'en Hollands Noorden, Kennemerland, Zaanstreek-Waterland, Gooi- en Vechtstreek, Flevoland, Rotterdam-Rijnmond, alle gemeenten in de provincies Noord Holland, Flevoland en het Rijnmondgebied, Provincie Noord Holland, Provincie Flevoland, Dienst Milieu en Bouwtoezicht ge-	56 maanden Promotie Marieke Dijkema 20 dec 2011	<p>Inzicht in modellering luchtkwaliteit, bruikbaar in advisering over meten en rekenen (voor gemeenten actueel beleidsprobleem) en toegepast in advisering op gebied van Ruimtelijke Ordening</p> <p>Inzicht in gezondheidseffecten luchtvervuiling, bruikbaar in prioritering probleem.</p> <p>Inzicht in effectiviteit maatregelen (deelproject gefinancierd buiten programma door gemeente Amsterdam): bruikbaar in directe ad-</p>	<p>Inzicht in modellering: bruikbaar in behandeling van meldingen (burgers) over luchtkwaliteit in hun straat (zorg)</p> <p>Inzicht in gezondheidseffecten: bruikbaar in behandeling van meldingen (burgers) over hun gezondheidsrisico, en beperking daarvan</p> <p>Inzicht in effectiviteit maatregelen (deelproject gefinancierd buiten programma door gemeente Amsterdam): bruikbaar bij het</p>

			meente Amsterdam, Dienst Verkeer en Vervoer gemeente Amsterdam, Stadsdeel Bos en Lommer (Amsterdam), DCMR milieudienst Rijnmond, RIVM (MGO), Vrije Universiteit Amsterdam (EMGO),		visering over welke maatregelen toe te passen om gezondheidschade door luchtverontreiniging te beperken	implementeren van maatregelen
Development and communication of environmental health indicators on the local scale Contactpersoon: Loes Geelen l.geelen@ggd-bureaugmv.nl	Indicatoren milieu en gezondheid	Bureau GMV (GGD'en Brabant/Zee-land) en Afdeling Milieukunde Radboud Universiteit Nijmegen-	Gemeente Moerdijk Provincie Noord-Brabant RIVM TNO Havenschap Moerdijk Universiteit Utrecht Planbureau Leefomgeving	54 maanden Datum promotie Loes Geelen nog niet vastgesteld	Ontwikkeling van methoden om invloed van milieufactoren (m.n. stoffen) te kwantificeren. Daardoor kan het begrip gezondheid meer gewogen worden en zullen bijv. scenario's /beleidskeuzes ook afgewogen kunnen worden m.b.t. de invloed op gezondheid. Gezondheid omvat in dezen verloren levensjaren maar ook risicobeleving. Gemeenten kunnen daardoor beter geadviseerd worden door GGD'en.	Ontwikkeling van methoden om invloed van milieufactoren (m.n. stoffen) te kwantificeren. Daardoor kan het begrip gezondheid meer gewogen worden en zullen bijv. scenario's /beleidskeuzes ook afgewogen kunnen worden m.b.t. de invloed op gezondheid. Gezondheid omvat in dezen verloren levensjaren maar ook risicobeleving. GGD'en kunnen gemeenten hierdoor beter adviseren.
Reactive Airways Dysfunction Syndrome in communities and first responders exposed to irritants due to chemical incidents and fires Contactpersoon: Frans Greven f.greven@hvd.groningen.nl	Gezondheidseffecten van inademen van rook van branden	GGD (Groningen) en IRAS, UU	UMC Groningen	54 maanden Promotie Frans Greven op 26 april 2011	Inzicht in gezondheidseffecten van het inademen van grote hoeveelheden brandrook; Inzicht in gezondheidseffecten herhaald inademen relatief lagere hoeveelheden brandrook; Bruikbaar in advisering van hulpverleners (brandweer, politie en ambulancediensten), burgers en omstanders bij branden.	Onderzoek geeft handvatten voor maatregelen om inademing van rook te voorkomen of te reduceren voor zowel hulpverleners als burgers. De resultaten kunnen gebruikt worden voor risico- en crisiscommunicatie bij incidenten met gevaarlijke stoffen en bij branden.

